

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв**

Кафедра образотворчого мистецтва і дизайну

**ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ОЛІЙНОГО
ЖИВОПИСУ У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ У
ПОРТРЕТІ**

**Кваліфікаційна робота (проект)
Пояснювальна записка
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»**

Виконав: студент 16-421 групи
Спеціальності 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Спеціалізація: художня культура,
декоративне мистецтво
Освітньо-професійної (наукової) програми
Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація
Кузнєцова Даная Олексіївна

Керівник кандидатка мистецтвознавства,
старша викладачка Гуляєва О.В.
Рецензент членкиня Національної спілки
художників України, засновник приватної
школи образотворчого мистецтва «Студія
Оксани Оснач» Оснач О.В.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. Живописний портрет в різні історичні епохи.....	4
1. 1. Історія розвитку портретного жанру.....	4
1.2. Виразні засоби олійного живопису.....	6
РОЗДІЛ 2. Створення художнього образу в портреті.....	9
2. 1. Особливості портретного рішення представників різних етнічних груп	9
2. 2. Етапи роботи над творчим портретом	11
ВИСНОВКИ	17
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	.19
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми: Художній образ – це узагальнена назва категорії творчості, форма тлумачення і відтворення життя шляхом створення естетичних об'єктів. Він являє собою особливу та складну форму людської діяльності в творчому аспекті, це результат синтезу життєвих моментів, що втілені в живописі. До зображення художнього образу за допомогою олійних фарб і їх технічних можливостей, неодноразово зверталися відомі художники, зокрема, такі як Рембрандт, Рубенс, Фешин, Гоген та інші.

Написання тематичного портрету було дуже популярним у митців минулих епох, однак і в наш час, сучасне образотворче мистецтво досить широко використовує образи для того, щоб з допомогою них розкрити і показати смислові відтінки і багатогранність задуманого. Теоретичну основу даної проблеми розглядала велика кількість мистецтвознавців. Так, В.Жабцев дослідив технічні особливості написання портретів майстрами попередніх століть, О. Голубева і Д.Чіварді, розкрили змістове навантаження тематичного портрету в образотворчому мистецтві, тощо. Однак, написання портретного образу сучасними митцями з використанням оновлених технічних можливостей, на нашу думку, є недостатньо розкритим аспектом. Тому темою нашого кваліфікаційного проекту ми обрали: «Використання технічних можливостей олійного живопису у процесі створення художнього образу в портреті».

Мета: дослідити особливості створення художнього образу у живописному портреті.

Виходячи з мети даного дослідження були поставлені такі **завдання** :

1. Проаналізувати літературні джерела з теми дослідження;
2. Висвітлити історію розвитку портретного жанру;
3. Дослідити виразні засоби олійного живопису;
4. Визначити особливості портретного рішення представників різних етнічних груп;
5. Розглянути етапи створення творчого портрету.

Об'єкт дослідження: художній образ у портретному живописі.

Предмет дослідження: процес створення художнього образу у живописному портреті.

Методи дослідження: відповідають меті і постановленим завданням: при висвітленні історії розвитку портрету – історико-культурний метод; для виявлення особливостей портретного рішення представників різних етнічних груп – метод абстрагування та порівняння. При створенні живописної роботи використовувались методи схематизації, конструктивно-просторового аналізу, метод образного аналізу, порівняння та образного узагальнення.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були розглянуті в XI Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики», що проходила на кафедрі культурології Херсонського державного університету.

Структура роботи: кваліфікаційний проект складається з практичної частини (портрет «Ворожка») та пояснювальної записки, що містить вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ЖИВОПИСНИЙ ПОРТРЕТ В РІЗНІ ІСТОРИЧНІ ЕПОХИ

1. 1. Історія розвитку портретного жанру

Портрет завжди був і залишається одним із головних жанрів образотворчого мистецтва, бо немає такого художника який би не звертався до зображення людини. Портрет, в образотворчому мистецтві, не тільки добре затребуваний жанр, а ще і хороша можливість вивчення людської анатомії. Однак, у всі часи в портреті високо цінилося вміння передати саме внутрішній світ людини [6, с. 3].

Важливо зазначити, що портрет формувався протягом багатьох століть, однак тільки в епоху Відродження став провідним жанром в образотворчому мистецтві. У стародавньому світі портрет виступав, як наскальний малюнок, пізніше з'явилися фрески, а згодом портрет виражали в скульптурі. В епоху Середньовіччя зображення людини не виходило за рамки церковних канонів, створювалися виключно релігійні сюжетні композиції: Мадонна з Ісусом, лики святих, образи мучеників тощо. В цей період образотворче мистецтво зазнавало застою, однак з плином часу все поступово змінилося і реформація портрета, як жанру відбулося в епоху Відродження, коли художники почали цікавитися внутрішнім світом людини [4, с. 3].

Заглиблюючись в стародавні часи, варто відмітити, що люди для зображення різних наскальних малюнків використовували глину різних видів та кольорів, пізніше, в Середньовіччі використовували темперу, фарби на основі різних пігментів і в'язучих речовин. На ряду з темперою використовували олійні фарби, які по своїй структурі дещо відрізнялися від темперних фарб. У живописних полотнах також були відмінності: темперна фарба була матовою, а олійна віддавала блиском і прозорістю. Техніка олійного живопису поступово витісняла темперу так, як олійним фарбам було легше досягти тонкого моделювання та різних оптичних ефектів. Саме олійним фарбам, художники різних епох, віддавали перевагу.

Перевага олійної техніки живопису очевидна: саме в цій техніці художник може проявити себе з кращої сторони. Олійний живопис більшою мірою дозволяє досягти ілюзії об'єму та простору на живописному полотні [5, с. 3]. Старі майстри володіли досить широким спектром знань і умінь, а також технічними засобами, які вони застосовували для вирішування певних творчих завдань при написанні портретів. Серед таких прийомів неможливо не згадати про пастозне написання перших шарів творчої роботи, з подальшим прописуванням прозорих слоїв лесування. Художники використовували різноманітний арсенал виразних засобів, серед яких також була і композиція, котра з часом ставала тільки багатше. Саме в епоху Відродження з'являється погрудний портрет, поясний, у повний зріст, групові портрети тощо. Композиція разом з кольором у портреті несла в собі глибокий змістовий сенс.

Протягом віків портретний живопис ще більш укорінився, як жанр, який переважав над всіма іншими в образотворчому мистецтві. Завдяки портретному живопису дещо змінилося сприйняття людини, художники заглиблювалися в світ тонких та складних емоцій, підмічали різноманітне проявлення особистостей, характерів. В портретах 18 століття можна побачити витонченість та вишуканість образів, а рівень технічних прийомів в живопису досить відшліфований. Варто зазначити, що у 20 столітті, коли на зміну традиційному образотворчому мистецтву прийшла фотографія, живописці змушені були змінюватися і пристосовуватися до сучасності [6, с. 15- 31]. Художникам в цей час було властиво йти новими шляхами, і шукати щось нове, тому вони відкрито демонстрували всім свою відмову від канонів образотворчому мистецтва, зокрема живопису. Головною ціллю все таки залишалася передача внутрішнього світу натури, однак методи і манера зображення змінювалися. Художники писали свої твори з більшою живописною свободою, з узагальненням і простотою. З допомогою кольору вони досягали глибокого смислового навантаження: передача світла, чи настрою, або стану натури [12, с. 32-34].

Олійний живопис представляє собою широкий спектр можливостей для художника, однак перш за все він дозволяє передавати всю гаму настроїв навколишнього світу. Говорячи про портретний живопис, неможливо не сказати про виразність і характерність певних рис художнього образу, котрі вдається зобразити за допомогою живопису.

1. 2. Виразні засоби олійного живопису

Художніми засобами образотворчого мистецтва в різних його проявах є ряд аспектів, звернених до зорового сприйняття людини. В першу чергу це об'єм, світлотінь, колір, фактура, та пластичність. Художні виразні засоби являються мовою в образотворчому мистецтві, і сукупністю характерних для певного виду чи твору образотворчих засобів. Образотворчі засоби і виразні засоби напряду пов'язані з характером образності твору.

До виразних засобів в олійному живописі відноситься мазок, лінія, фактура, колір, світловий і кольоровий контрасти, та безпосередньо пляма. Ці поняття в образотворчому мистецтві, а конкретніше в живописі, являються азами, і людина в першу чергу знайомиться саме з ними, однак головним виразним засобом в живописі все ж таки являється колір [5, с. 95-96].

Колір в пластичних мистецтвах відображає кольорове бачення дійсності, має особливі можливості і функції, що впливають на природу мистецтва. Кожний конкретний художній твір, по-своєму використовує потреби людського ока і свідомості в красі і гармонії кольору, його здатність активно і сильно впливати на свідомість і емоції людини, хвилювати і заспокоювати її, вселяти той чи інший настрій. Протягом століть розвитку мистецтва утворилися складні асоціації, пов'язані з кольором, символічні смислові значення, і хоча фарби не можуть передати всю силу кольору, яка є в природі, живопис відшкодовує цю обмеженість, організовуючи свою колірну систему.

Колір в образотворчому мистецтві несе в собі віддзеркалення і багатство дійсності, а також має великі можливості і особливі функції, які

витають з природи мистецтва. Образотворча функція кольору в мистецтві опирається на багатство кольору у природі, однак варто сказати, що вона слідує своїй власній системі. Така система являється більш обмеженою тому, що фарби, які використовує художник, значно нижче природного кольору по діапазону світлосили, по інтенсивності, та яскравості тонів. Живопис є головною областю, де розроблені основні принципи взаємозв'язку між кольором, світлотінню, формою, контрастами, плямами та мазками. Така система склалася на основі бажання виразності зображуваного, із чого витікає колористична аналогія реального.

Також слід сказати про фактуру. Поверхня живописного твору мистецтва може бути як матовою, так і глянцевою, чи бугристою, або рівною, що також впливає на враження від самої роботи. При створюванні фактури на полотні можуть брати участь мазки, які наносить художник. Рівно нанесенні мазки згладжують роботу, і можуть давати ефект прозорості і легкості, а мазки нанесені вільно та відділяються один від одного, іноді створюють ефект об'єму[15].

Лінія і пляма в живописі існують як одне ціле і є абрисами певних предметних контурів у живописному творі. Пляма може представляти собою не що інше, як тональне та силуетне зображення, а лінія – це чіткі абриси предметних форм. Дещо схоже до плями є силует в живописі. Це площинне, однотонне зображення предмета. Кольоровий та світловий контрасти, в живописі, представляють собою виокремленні світлі і темні відношення між плямами. В практичній діяльності, художник часто зустрічається з контрастними взаємодіями між кольорами, вони здатні викликати відмінно нові відчуття, і особливості, які не можуть бути викликані при сприйнятті їх окремо. Візьмемо в приклад чорний та білий кольори, які сприймаються і різняться не тільки за світлосилою, а і по кольору, однак ще викликають певні реакції в мозку при переході від світлого до чорного, один стає меншим, а інший навпаки. Такі психофізіологічні наслідки, визиваються

діями контрасту, і грають важливу роль у структурі живописного твору [7, с.479].

Вміння доцільно обрати, а також використати в творчих роботах виразні засоби живопису, дає можливість створювати гармонійні живописні, або декоративні композиції, незважаючи на складність. При написанні живописних творів, вирішуються певні задачі, такі як передача повітряної середи, і її вплив на натуру, правильна передача кольорових і світлотіньових взаємозв'язків, а також підкреслювання реалістичності зображеного. Засоби виразності в живописі також є необхідними і при створюванні певних декоративних, стилізованих і абстрактних композицій [8, с. 115-117].

РОЗДІЛ 2

СТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ В ПОРТРЕТІ

2. 1. Особливості портретного рішення представників різних етнічних груп

Тема різних етносів продовж століття надихала багатьох художників, на основі різних даних, що записувались століттями і словесних переказів, можна сміливо говорити, що митці пензля, часто, творили образи представників східних етносів, північних і західних. На основі деяких трудів і аналізів, що збиралися віками, можна зрозуміти, що багатьох художників тяжіло до цього, їм було цікаво пізнати інший народ, і свою зацікавленість вона часто виражали на своїх полотнах.

В образотворчому мистецтві деякі художники широко використовували, і використовують етнічні традиції національних культур. На сьогодні вважається, що прояви етнічності в мистецтві художника, це прояви індивідуальності, а індивідуальність, як відомо, зараз провідна художня тенденція. Одна не дивлячись на ряд дослідів по цій темі різний етнос в образотворчому мистецтві зостається важким і спірним питанням. Дискусії також викликають зміст і структура робіт з образами представників різних етносів. На полотнах художники часто додавали щось своє, і це все межувало з унікальним і типовим [9, с. 148].

Образи представників різних етносів варто аналізувати на прикладах живописних полотен художників минулих століть. Чудовим прикладом може послугувати робота голландського художника 17 століття Франца Хальса «Циганка». Образ циганки, на нашу думку, в цій роботі показаний дуже вдало. Варто зазначити, що дівчина зображена типово для представника свого етносу. Грайливість образу підкреслюється атрибутикою: непокрита голова, стрічка у волоссі, дещо відкрита одежа. Вільне трактування емоцій, що також надає їй живості, а також чорняве волосся, яке розлітається по плечам, і надає образу додаткову динаміку [Додаток А, іл. 1. 2. 2.]. Художник писав її легкими розривними мазками, що зробило портрет і сам

образ циганки живим, а міміка в ньому тільки підкреслило всю роботу загалом.

Ще одним прикладом може послугувати художник, який теж в своїх творах часто використовував образи представників різних етносів, Миколай Фешин обирав достатньо специфічні країни де брав ідеї для робіт: Балі, Мексика, Японія, чи Китай[13].

В приклад його творів, де він зобразив весь колорит образів певних етнічних груп, можна привести: «Дівчинка з острова Балі», та « Індійська дівчинка» [Додаток А, іл. 2. 2. 2., Додаток А, іл. 3. 2. 2]. Перша робота відрізняється унікальністю зображуваного обличчя: пухкі губи, великі, дещо розкосі очі, високий лоб, темна засмагла шкіра, а також пишне чорне волосся – це може слугувати підтвердженням її національності і належності до жителів острова Балі. Так само можна сказати і за «Індійську дівчинку», дивлячись на неї в перший раз і не знаючи назви, можна вже визначити, що вона належить до корінного населення Америки – індійців.

До традиційних образів ромів, звертався такий художник, як Джон Багнольд Берджес. Серед його полотен є багато творів, які присвячувались етнічним меншинам, прикладом такої роботи може послугувати «Циганка з Сивіл'ї» [Додаток Б, іл. 4. 2. 2]. На цій роботі ми бачимо дівчину-циганку з типовими проявами національності в рисах обличчя, в невимушеній позі, її погляд уходить кудись поза рамки картини. На ній доволі звичайна одежа, однак саме вона підкреслює образ, своєї не скутістю і простотою. Схожою за трактуванням образу є робота Лаури Найт «Романи Белесс» [Додаток Б, іл. 5. 2. 2.] В цій роботі досить натурально відтворюються образи двох дівчат-циганок, які зображенні теж, досить типово, для представників свого етносу. Строката та вільна одежа підкреслює їх образи.

Образи представників населення острова Таїті використовував в своєму живопису художник Поль Гоген. Його творчість безпосередньо можна пов'язати з етнічними культурами, велика кількість полотен підтверджують цей факт. Досить цікавими, на нашу думку, є твори «Дві

таїтянки» та «Таїтянські жінки на узбережжі» [Додаток В, іл. 6. 2. 2., Додаток В, іл. 7. 2. 2]. На обох роботах зображені таїтянські жінки, в них підтягнуті, смугляві тіла, розкішне темне волосся і добре вираженні полінезійські риси обличчя. Художник дуже вміло передає нам особливості цієї етнічної групи з допомогою кольорів, які підкреслюють тіла на роботі.

Використання в мистецтві, зокрема в живописі, образів представників різних етнічних груп, обумовлене розширенням кругозору митця, і бажанням передати свої враження від побаченого, а також переступити поріг власної етнічної групи. Розглядаючи роботи таких художників як: Франц Хальс, Поль Гоген, чи Миколай Фешин можна сказати, що головним аспектом в їх роботах є образний аналіз, а також кольорове сприйняття і відображення дійсності, через яке вони передаючи дещо незнайомий, екзотичний світ інших етнічних груп.

2.2 Етапи роботи над творчим портретом

Робота над творчим портретом складається з декількох етапів таких, як: пошук різноманітних тем, формування самої ідеї, реалізація задуманого від раніше вибудованого у свідомості художника образу. Однак, на всіх стадіях існують і свої підпункти такі, як первинні начерки і ескізи, які допомагають розкривати рух думки художника, від задуму до готової творчої роботи.

Говорячи про перший етап, варто сказати, що це етап первинних художніх накопичень, де художник різнопланово займається пошуком ідей, все, що торкається уваги художника сприймається ним і композиційно перероблюється. Така, нібито, структура допомагає і організовує цілісне відтворення ідеального образу в підсвідомості художника [12, с. 105- 106].

На першому етапі формування замислу і ідеї вже відбуваються перші пошуки композиційного рішення, для цього у нагоді може стати осмислення сюжету, та самої ідеї майбутньої творчої роботи. У результаті чого, формується образ і фіксується певна композиційна структура. Виходячи з назви нашої роботи: «Ворожка», варто зазначити, що виникнення даної ідеї

сталося через вплив різнобарвного колориту етнічної меншини – ромів, через спілкування з ними. Протягом всіх століть образ циган ставав все більш поетичним, головними його рисами були містицизм і карнавальність. У сучасному світі європейські народи все більш забувають свої коріння і відриваються від них, така етнічна меншина, як «роми» не є виключенням, тому важливо нагадати про їх чаруючий колорит, який передається крізь століття на полотнах великих майстрів минулих епох. Особливу увагу, для нас, представляли твори на яких були зображені саме ворожки, такі роботи просочені містерією і загадковістю, а також національним колоритом романської етнічності.

В європейській культурі, тема ромів є значно ширше, ніж може показатися на перший погляд, вона багатопланова і щедро опрацьована, однак трактується завжди по різному, зберігаючи при цьому свою стереотипність образу. В першу чергу, циганський етнос привертає на себе увагу своїм архаїчним світом традицій, певною замкненістю та збагаченою стилістикою їх життя[2, с. 23-26].

Після ретельного опрацювання ідеї і сюжету майбутнього творчого портрету, йде другий етап роботи, а саме: перші начерки та формування кінцевого ескізу. В нашій роботі, перш за все, потрібно знайти в начерках правильне композиційне рішення, щоб у майбутньому робота вийшла вдалою. Робота з начерками є підготовчим матеріалом до детального ескізу, що уточнює і корегує головні аспекти в композиції творчого портрету. Другим кроком на цьому етапі є пошук натури, яка буде підходити під задум художника, в нашій творчій роботі в натурі повинні були переважати східні риси обличчя, а саме: смуглява шкіра, чорняве волосся, карі очі, і головне лукава посмішка, щоб детально співпадати з образом «циганки».

При роботі з натурою, важливо розуміти, яка композиція портрету та його жанрова приналежність до форми: погрудний, поясний, або поколінний. Звертаючи увагу на наш творчий портрет, ми обрали поколінну форму, бажаючи показати більше етнічного колориту в одязі цієї меншини.

Обравши модель для портрету, слідом йде робота над начерками, де ми обираємо найвдаліше композиційне рішення, виходячи з самої ідеї і сюжету, а також одночасно з цим вивчаємо і аналізуємо саму натуру, аби в подальшому зобразити її як найвдаліше [5, с. 16].

Слідом за тим, як ми остаточно зупиняємося на обраному нами композиційному рішенні, йде наступний крок, а саме робота над кольоровим ескізом. При роботі над кольоровим ескізом враховуються різні контрасти та нюанси, щоб робота виглядала більш живо і повно. Завдяки ним можна досягнути відчуття гармонії в творі. Саме контрасти та нюанси допоможуть, швидко, «прочитати» задумане у творі, однак, варто пам'ятати, що іноді це може перешкодити, або зовсім порушити композицію [4, с. 71].

Робота над кольоровим ескізом полягала в обрані певного кольорового рішення, яке б відповідало образу «Ворожки», а саме: строкаті кольори і яскраві контрасти на самій одежі і навколо образу. Ми обрали досить типове кольорове рішення, яке б грало кольорами і «оживляло» образ. Червоний та чорний кольори, фіолетові та жовто-охристі, зелені та сині – перегукуючись між собою вони дають ефект яскравості і живості художнього образу циганки.

Наступним етапом в створенні творчого портрету є перенесення ескізу на великий, підготовчий, формат, де ми пророблюємо і уточнюємо натуру, проходячись по всім деталям анатомії моделі. На цьому етапі також готується полотно, в залежності від потрібних розмірів, воно ґрунтується і згодом на нього переноситься вже виправлений малюнок майбутнього портрету. Після цього слідує наступний етап в роботі над творчим портретом, а саме перша прописка, або підмальовок.

В підмальовку ми покриваємо, розведеними олійними фарбами з розчинником, або льняною олією, все полотно. На цьому кроці частіше всього не використовують білила, і не покривають яскравими кольорами, перша прописка повинна бути легкою. По підмальовку нам зручніше буде

визначити правильний колір і тон, тоді, як по чистому полотну це буде зробити набагато важче [13, с. 20-21].

Після того, як підмальовок готовий, ми переходимо до іншого кроку – моделювання і ліплення образу. Для цього ми повинні обрати для себе, важливі на перший момент, основні маси з яких треба починати. В першу чергу це центр композиції, фігура «Ворожки». Починаємо з лица моделювати форму, не забуваючи при цьому про руки і одягу, також важливо час від часу приділяти увагу фону, бо без нього ми не зможемо дивитися на повну картину нашої роботи, це говорить про цілісне сприйняття натури, також це робиться для того, щоб зрівнювати між собою кольорові відношення. Наступний кроком є деталізація, в якій потрібно прописати, виділити, а можливо і акцентувати увагу на потрібних нам речах, наприклад: золотих прикрасах на шиї « Ворожки», блиску очей, чи яскравості її вбрання, при цьому ми все ж таки маємо думати про цілісне сприйняття натури. Останнім кроком в написанні портрету є узагальнення, тут ми закріплюємо остаточну конструкцію образу на полотні, доводимо його до повного синтезу і рівноваги в залежності від оточуючої середи у творі, аналізуємо форми і тонові рішення, які були пророблені раніше.

Протягом всього моделювання і деталізації образу, важливо пам'ятати про збереження реальності і достовірності натури, окремо для досягнення портретної схожості нам в нагоді може бути манера письма. Уникаючи експресивності на полотні, і роблячи образ «Ворожки» більш живим, потрібно намагатися накладати мазки один на одного, роблячи їх більш легкими.

В кожному образі на портретах головне це показ портретної схожості і виявлення індивідуальних ознак моделі, однак до головного також важливо віднести внутрішню схожість моделі, яка відбувається через підкреслення певних властивостей особистості. В кожному образі є певні типові риси. Художній образ на полотні повинен нести в собі настрій, виразний момент,

та внутрішній стан. Говорячи про нашу роботу, то «Ворожка» єднає в собі загадковість і колорит стереотипності образу циганки.

На полотні зображена молода дівчина-циганка, її вбрання говорить про те до якої етнічної меншини вона належить, яскравий одяг, золоті прикраси, і вільно спадаюче волосся підтверджують це. На обличчі в неї грає легка лукава посмішка, очі сяють і віддзеркалюють світло від свічок, які стоять на столі і додають образу більше загадковості. Циганка сидить в невимушеній позі: схрещені ноги закриває довга, вільна спідниця, одна рука на столі тримає три ворожильні карти, що повернуті до нас сорочкою, що говорить про невідомість майбутнього і те, що все в руках глядача, а інша рука тримає колоду карт і лежить на нозі. На фоні знаходиться охристо-біле драпірування, що підкреслює образ циганки, її строкатість, також можна побачити дзеркало де віддзеркалюється сама «Ворожка». Поруч з циганкою знаходиться стіл, де стоїть великий канделябр на три свічки, а поруч лежить мішечок з золотими монетами, що символізують розкіш, багатство і процвітання. Такі риси на полотні є доволі стереотипним явищем в образотворчому мистецтві, однак саме в них криється весь колорит такої етнічної меншини, як роми.

Згідно зі специфічними властивостями портретного жанру, можна сказати, що створення художнього образу в творчому портреті проходить через важкий шлях роздумів, осмислень і самої творчої діяльності, в яку входять: підбирання моделі під важливі характеристики майбутнього портрету, визначення композиції, певної пози, жесту, кольорів тощо. Важливо зазначити, що художній образ в портреті, це перш за все сама модель, яка буде схожа з нашими уявленнями. Окрім цього до самого образу додається зображення в русі, що додає роботі осмислення і сюжетну основу. Також сам образ і його дії на портреті повинні поєднуватись з оточенням, що в свою чергу дає йому індивідуальність, і може говорити про внутрішній стан, або світ портретованого.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши літературні джерела з теми дослідження, ми дійшли висновку, що найповніше тему художнього образу в своїх дослідженнях розкрили такі мистецтвознавці, як: Чіварді Д., Голубєва О., Жабцев В., Нехвядович Л., Риндін А., Бедзір Н., та Євтих С.У працях цих вчених постають питання історії портретного жанру, методики створення образу, аналіз технічних можливостей олійних фарб при написанні портрету та інше.

Висвітливши історію портрета олійними фарбами, ми показали як поступово він розвивався: зі стародавніх часів, до сьогодення. Цей розвиток охоплює в собі сотні років. Однак, дивлячись сам хід історії живописного портрета, ми можемо побачити його злети і падіння, найяскравішим прикладом буде порівняння Середньовічного портрету і образів епохи Відродження. В першому випадку був тотальний занепад, а у другому, портрет розцвів, як жанр. Однак, в наш час, портрет теж зазнає кардинальних змін: всілякі експерименти з формами, кольорами, і можливостями допомагають художнику якомога яскравіше втілити свій задум.

Дослідивши виразні засоби олійного живопису такі, як: колір, мазок, фактура, лінія, пляма, робимо висновок, що їх значна частина використовується різними художниками на постійній основі. Виразні засоби в живописі допомагають досягти реальності зображуваного, його матеріальності. Доцільність їх грамотного використання дозволяє художнику створювати різні реалістичні, та декоративні композиції незважаючи на складність.

Визначивши особливості портретного рішення представників різних етнічних груп, зазначаємо, що вони представляють собою низку певних характеристик зображення в живописі, а саме: наглядне демонстрування їх належності до певного етносу, характерні риси, та певна атрибутика. Етнічні образи є невід'ємною частиною творчого шляху багатьох митців. Художників приваблює саме екзотичність, і оригінальність таких образів. До визначних представників цього напрямку в живописі варто віднести саме

М.Фешина та П. Гогена. Поль Гоген, як представник постімпресіонізму, в своїх творах робить наголос на декоративність, нове розуміння форми, приділяє особливу увагу малюнку, взаємозв'язку між кольоровими плямами, а також контурам, які займають важливу роль в творі. Він максимально спрощує деякі елементи композиції, однак тим самим виділяє і посилює їх, що додає його образам більшого колориту і робить акцент на характерних етнічних рисах. На відміну від П. Гогена, М. Фешин у своїй творчості орієнтується на південно-західних художників, і тому в його роботах переважають саме етнографічні сюжети. В живописі цього митця образи представників різних етнічних груп виглядають досить виразно і жваво, завдяки експресивним кольоровим мазкам, які накладені в досить вільній манері. Важливо сказати, що для його робіт характерна імпресіоністична випадковість і природність. В своїх образах М. Фешин показує вміння узагальнити форму, передати їй виразність і в деяких випадках гостроту, він акцентує увагу глядача на пошук в моделі головного і неповторюваного. Зазначені митці, як художники, котрих цікавила оригінальність, обирали завжди досить специфічні образи для своїх полотен, однак такий вибір говорить про те, що вони намагалися слідувати за новим в образотворчому мистецтві.

Розглянувши етапи створення творчого портрету, ми визначили, що, художник повинен творчо підходити до всіх етапів роботи. Від самої ідеї до кінцевого результату – готової роботи на полотні. Найважливішою частиною в ході творчого пошуку є продумування і осмислення індивідуальності і внутрішнього стану образу. Починати роботу потрібно з ескізів. Спочатку графічних, а потім кольорових. Після остаточного вирішення композиційних деталей, відбувається перенесення зображення на полотно, згідно з обраним розміром. Далі слідує підмальовок, робота кольором над основними формами, деталізація та узагальнення роботи. Отже, якщо в процесі створення образу будуть враховані усі аспекти, то кінцевий результат буде складати цілісний художній образ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альбрехт Дюрер: у пошуках досконалості [Електронний ресурс]; URL: <https://kpi.ua/ru/durer-photo>. (дата звернення 29. 03. 2021).
2. Бедзір Н. Цигани в руській та українській літературі: образи, поетика. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: філологія. 2015. С. 23-29
3. Виразні засоби живопису [Електронний ресурс] ; URL: <http://www.vasnesov.com> (дата звернення 30. 03. 2021).
4. Горяєва, Н. А. Перші кроки в світі мистецтва: книга для вчителя. М.: Просвіта, 2011. 159 с.
5. Голубєва О. Л. «Основи композиції» . М.: 2004. 120 с.
6. Едвардс, Б. Ти – Художник! Поурочні розробки по образотворчому мистецтву. М.: Видавництво «Попурі», 2010. 254 с.
7. Євтих С. Ш. Начерки. Замальовки. Ескізи: навчальний посібник. Оренбург, 2003. 115 с.
8. Жабцев, В. М. Портрет в європейському живописі. Мінськ : Харвест, 2008 . 128 с.
9. Кабаченко В.П. Історія та розвиток техніки і технології олійного живопису . Одеса. 2017. 20 с.
10. Носенко А. І. Методичні рекомендації. Академічний живопис. Одеса. 2017. 24 с.
11. Нехвядович Л. І. Етнічна художня традиція як категорія теоретичної історії мистецтва. Філологія та мистецтвознавство. Б. 2010. С. 148-151
12. Риндін А. С. Кольорові контрасти . Київ. 2013. С. 479-486
13. Фешин М. І. [Електронний ресурс]; URL: <https://artchive.ru/nicolaifechin>. (дата звернення 29. 03. 2021).
14. Художні засоби в живопису [Електронний ресурс]; URL : <https://sites.google.com/site/iskusstvosk5/hudozestvennyye-sredstva-zivopisi>. (дата звернення 30. 03.2021).
15. Чіварді Д. Малюнок. Художній портрет. М. : Ексмо, 2006. 64 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

1. 2.2. «Циганка» Ф. Хальс

2. 2.2. « Дівчина з острову Балі» М. Фешин

3. 2. 2. «Індійська дівчинка» М. Фешин

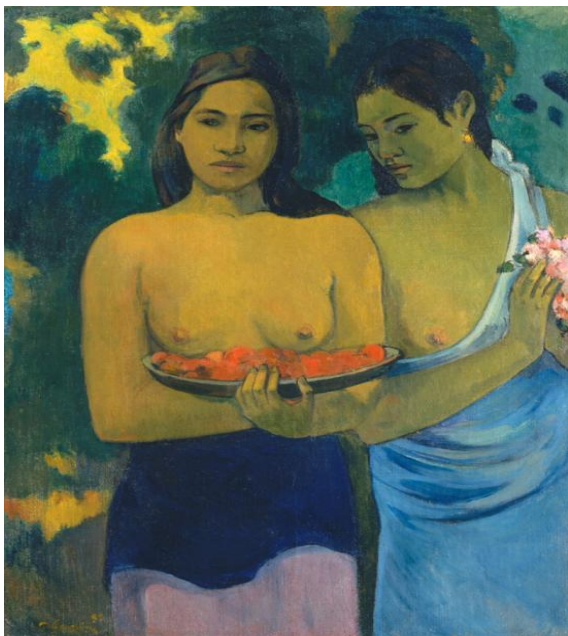
Додаток Б

4. 2. 2. «Циганка з Сивіл' ї» Б. Берджес

5. 2. 2. «Романи Белесс» Л. Найт

Додаток В

6.2.2 «Дві Таїтянки» П. Гоген

7. 2. 2 «Таїтянські жінки на узбережжі» П. Гоген